

Розвиток менеджменту кластерною взаємодією інституцій з охорони громадського здоров'я

Іван Солоненко

*д.м.н, професор, професор кафедри прикладної медицини,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,
e-mail: SolonenkoIM@krok.edu.ua,
ORCID: 0000-0002-3083-284X*

Ольга Горбатюк

*д.м.н, професор,
директорка Навчально-наукового інституту медицини,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,
e-mail: GorbatyukOM@krok.edu.ua,
ORCID: 0000-0003-3970-8797*

Людмила Сабліна

*к.м.н., доцент кафедри прикладної медицини,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,
e-mail: SablinaLV@krok.edu.ua,
ORCID: 0000-0002-6094-8587*

Оксана Ушакова

*провідний спеціаліст,
Центр громадського здоров'я МОЗ України, м. Київ, Україна,
e-mail: oksana.ush@ukr.net,
ORCID: 0000-0003-4119-5521*

Метою дослідження є обґрунтувати напрями підвищення ефективності менеджменту кластерною взаємодією міжвідомчих інституцій з охорони громадського здоров'я на місцевому рівні в Україні та розробити практичні рекомендації щодо їх впровадження.

В сучасних умовах реалізації стратегії сталого розвитку України одним із найважливіших чинників відновлення та покращення людського капіталу є здоров'я нації. У зв'язку з цим, охорона громадського здоров'я набуває особливого значення, оскільки вона спрямована на відновлення, збереження та підтримку фізичного, психічного та соціального добробуту людей. Ефективна перебудова сфери охорони громадського здоров'я в сучасних умовах передбачає послідовні і глибокі інституціональні та структурні перетворення для досягнення чітко визначених цілей, а саме: поліпшення стану суспільного здоров'я, підвищення економічної ефективності діяльності галузі, задоволення потреб громадян у послугах з охорони здоров'я та медичної допомоги, зменшення фінансового ризику громадян на випадок захворювання. Очевидна актуальність пошуку, апробації та запровадження альтернативних моделей господарювання у сфері охорони здоров'я. Основні стратегічні напрями реформування галузі необхідно спрямувати на розв'язання кількох головних і взаємопов'язаних проблем: забезпечення ефективного використання наявних медичних ресурсів, залучення додаткових джерел фінансування галузі та запровадження сучасних організаційно-управлінських механізмів як в національних масштабах так і на

окремих територіях України. Для ефективного розвитку охорони громадського здоров'я на територіальному рівні в умовах децентралізації управління та фінансування необхідні інноваційні управлінські механізми, спрямовані на інтеграцію ресурсів, визначення спільних інтересів та точок взаємодії між всіма суб'єктами охорони громадського здоров'я. Сприятливими чинниками є законодавчо визначена еволюція закладів охорони здоров'я з бюджетних інституцій в автономні, неприбуткові, комунальні підприємства, створення Національної служби здоров'я України, як розпорядника коштів державного бюджету для забезпечення діяльності галузі та запровадження договірних засад з виробниками медичних та профілактичних послуг [1, 2]. Це створює передумови для розвитку міжсекторальної взаємодії у сфері охорони громадського здоров'я у сучасних умовах. Проте, на теперішній час, механізми міжсекторальної горизонтальної взаємодії, залучення громадянського суспільства, суб'єктів підприємницької діяльності, громадських та благодійних організацій до формування та реалізації політики у сфері охорони здоров'я є формальним. Одним із найбільш оптимальних механізмів інтеграції інтересів територіальної громади, місцевих органів влади, інституцій охорони громадського здоров'я та бізнесу є організаційно-правова форма – кластерний підхід у зв'язку з його універсальністю, високою ефективністю використання та простоти організації. Даний підхід активно впроваджується в практику охорони здоров'я розвинених країн світу [3-5]. В Україні кластерний організаційно-правовий механізм міжгалузевої співпраці у сфері охорони здоров'я практично не використовується у зв'язку з його невивченістю та недооцінкою місцевими органами влади.

Кластерний механізм можна вважати найбільш ефективною моделлю об'єднання окремих інституцій (органи державного управління, сфера охорони здоров'я, освіти, місцеві органи влади, приватні інституції, громадські організації тощо), що можуть конкурувати і одночасно взаємодіяти для досягнення визначених цілей. Соціальна функція у кластері реалізується через систему законодавчих, соціально-економічних і морально-психологічних гарантій, зокрема гарантії зайнятості, самореалізації тощо. Правовою основою створення кластера, згідно з Цивільним кодексом України, може бути договір про спільну діяльність. А відповідно до статті 120 Господарського кодексу України (Стаття 120. Організаційно-правові форми об'єднань підприємств), кластер (як одна із форм асоціації) може мати організаційно-правове оформлення у вигляді договірною об'єднання юридичних осіб, створеного з метою постійної координації їх господарської діяльності, при централізації однієї або декількох управлінських функцій, при збереженні самостійності й незалежності юридичних осіб, що входять до такого об'єднання.

Суб'єктами кластерних відносин і корпоративної складової менеджменту територіальною системою забезпечення охорони громадського здоров'я, крім державних, регіональних і місцевих органів влади та організацій підсистем охорони здоров'я, фізичної і духовної культури, освіти, закладів еколого-санітарної підсистеми та інших організацій із забезпечення й підвищення рівня

здоров'я населення, можуть бути громадські організації, органи самоорганізації населення та медичної спільноти, представники засобів масової інформації, окремі громадські колективи й профспілки, органи контролю тощо. Доцільно згадати про розширення ролі фахівців немедичного профілю, представників суміжних з охороною здоров'я професій (які забезпечують функціонування медичних закладів, закладів організації підтримки здоров'я, громадські програми, школи тощо).

Таким чином, територіальний кластер з охорони громадського здоров'я – це мережа інституцій різновідомчого підпорядкування та різних форм власності, об'єднань громадян, які знаходяться на окремій адміністративній території, функціонують у сфері охорони здоров'я та суміжних сферах, об'єднаних на добровільних засадах з метою забезпечення територіальної громади вичерпними та якісними товарами й послугами, що сприяють підтримці, збереженню та відновленню індивідуального і популяційного здоров'я. Необхідні подальші дослідження розвитку суб'єктів кластерних відносин і корпоративної складової менеджменту територіальною системою забезпечення охорони громадського здоров'я на місцевому рівні в Україні, як основоположного напрямку покращення стану популяційного здоров'я в Україні.

Ключові слова: громадське здоров'я, міжгалузеве співпраця, територіальний кластер.

Список використаних джерел

1. *Методичні Рекомендації з питань перетворення закладів охорони здоров'я з бюджетних установ у комунальні некомерційні підприємства. Міністерство охорони здоров'я України, 14 квітня 2017 р.*
2. *Постанова Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2017 р. №1101 “Про утворення Національної служби здоров'я України”.*
3. *Health Cluster coordination guidance for heads of WHO country offices as cluster lead agency. Geneva : World Health Organization. 2019. 78 p.*
4. *Strengthening strategies and skills for health promoting systems. Euro Health Net Annual report 2022-2023. Brussels : Euro Health Net. 2023. 58 p.*
5. *What can intersectoral governance do to strengthen the health and care workforce?: Structures and mechanisms to improve the education, employment and retention of health and care workers. Copenhagen : WHO : European Observatory on Health Systems and Policies. 2023. 36 p.*